

32001F0220

22.3.2001

DZIENNIK URZĘDOWY WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

L 82/1

**DECYZJA RAMOWA RADY
z dnia 15 marca 2001r
w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym**

(2001/220/WSiSW)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 31 i 34 ust. 2 lit. b),

uwzględniając inicjatywę Republiki Portugalii ⁽¹⁾,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z planem działań Rady i Komisji w sprawie sposobu najlepszego wdrożenia postanowień Traktatu Amsterdamskiego w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w szczególności z punktami 19 i 51 lit.c, w ciągu pięciu lat od dnia wejścia w życie Traktatu należy zająć się problemem wsparcia dla ofiar, sporządzając badanie porównawcze systemów odszkodowania ofiarom oraz dokonując oceny wykonalności podejmowania działań w ramach Wspólnoty Europejskiej.
- (2) W dniu 14 lipca 1999 r. Komisja przedstawiła Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Komitetowi Ekonomicznemu i Społecznemu komunikat zatytułowany „Ofiary przestępstw we Wspólnocie Europejskiej: refleksje w sprawie norm i działań”. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie komunikatu Komisji w dniu 15 czerwca 2000 r.
- (3) Konkluzje z posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r., w szczególności zawarte w punkcie 32, przewidują, że należy wypracować minimalne normy ochrony ofiar przestępstw, w szczególności w zakresie dostępu ofiar przestępstw do wymiaru sprawiedliwości oraz ich prawa do wynagrodzenia za szkody, w tym koszty prawne. Dodatkowo należy ustanowić programy krajowe w stosunku do instrumentów finansowych, publicznych i pozarządowych, przeznaczonych dla wsparcia i ochrony ofiar.
- (4) Państwa Członkowskie powinny zbliżyć swoje przepisy ustawowe i wykonawcze w stopniu niezbędnym do osiągnięcia celu, jakim jest dostarczenie ofiarom przestępstw

wysokiego stopnia ochrony, niezależnie od tego Państwa Członkowskiego w jakim się znajdują.

- (5) Należy rozważyć potrzeby ofiar i odnieść się do nich w sposób wszechstronny i skoordynowany, unikając rozwiązań częściowych lub niespójnych, mogących powodować ponowne pokrzywdzenie.
- (6) Z tego względu przepisy niniejszej decyzji ramowej nie są ograniczone do samej ochrony interesów ofiar w postępowaniu karnym. Obejmują one również określone środki wspierania ofiar przed lub po postępowaniu karnym, mogące złagodzić skutki przestępstwa.
- (7) Środki wspierania ofiar przestępstwa, a w szczególności postanowienia odnoszące się do odszkodowania i mediacji nie dotyczą uzgodnień w ramach postępowania cywilnego.
- (8) Zbliżone powinny zostać zasady oraz praktyki dotyczące pozycji i podstawowych praw ofiar, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do bycia traktowanym z poszanowaniem własnej godności, prawa do dostarczania i otrzymywania informacji, prawa do zrozumienia i bycia zrozumianym, prawa do ochrony w różnych stadiach postępowania oraz prawa do otrzymania uposażenia w zamian za uszczerbek doznany wskutek mieszkania w Państwie Członkowskim innym niż to, w którym popełnione zostało przestępstwo.
- (9) Jednakże postanowienia niniejszej decyzji ramowej nie nakładają na Państwa Członkowskie obowiązku zapewnienia, aby ofiary traktowano w sposób równy ze stroną postępowania.
- (10) Ważne jest, aby zarówno przed, jak w trakcie oraz po postępowaniu karnym zaangażować wyspecjalizowane służby i grupy wsparcia ofiary.
- (11) Osoby wchodzące w kontakt z ofiarami powinny otrzymać właściwie i odpowiednie przeszkolenie, gdyż jest to istotne zarówno dla ofiar, jak i dla osiągnięcia celów postępowania.
- (12) Należy wykorzystać istniejące obecnie uzgodnienia dotyczące sieci punktów kontaktowych znajdujących się w Państwach Członkowskich, zarówno w ramach systemu sądowniczego, jak też opartych na sieciach grup wsparcia dla ofiar,

⁽¹⁾ Dz.U. C 243 z 24.8.2000, str. 4.

⁽²⁾ Opinia wydana dnia 12.12.2000 (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym).

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ RAMOWĄ:

Artykuł 1

Definicje

Dla celów niniejszej Decyzji ramowej:

- a) „ofiara” oznacza osobę fizyczną, która doznała szkody, włączając w to uszkodzenie ciała lub szkodę psychiczną, cierpienie emocjonalne lub stratę ekonomiczną, spowodowane bezpośrednio przez działania lub zaniechania stanowiące naruszenie prawa karnego Państwa Członkowskiego;
- b) „organizacja udzielająca wsparcia ofiarom” oznacza organizację pozarządową, powołaną legalnie w Państwie Członkowskim, która nieodpłatnie wspiera ofiary przestępstw i, działając w odpowiednich warunkach, uzupełnia działania Państwa w tym obszarze;
- c) „postępowanie karne” należy rozumieć zgodnie z prawem krajowym, które ma zastosowanie;
- d) „postępowanie” należy interpretować szeroko, obejmując nim oprócz postępowania karnego także wszelkie kontakty ofiar z jakąkolwiek władzą, służbą publiczną lub organizacją udzielającą wsparcia ofiarom w związku z ich sprawą, przed, w trakcie lub po procesie karnym;
- e) „mediacja w sprawach karnych” powinna być rozumiana jako prowadzone przez kompetentną osobę poszukiwanie, przed lub w trakcie postępowania karnego, rozwiązania wynegocjowanego między ofiarą a sprawcą przestępstwa.

Artykuł 2

Poszanowanie i uznawanie

1. Każde Państwo Członkowskie w swoim systemie prawa karnego zapewnia ofiarom rzeczywistą i odpowiednią rolę. Państwo kontynuuje wszelkie wysiłki zmierzające do zapewnienia aby ofiary w trakcie postępowania traktowane były z należytych poszanowaniem godności jednostki, a także uznaje prawa oraz uzasadnione interesy ofiar, w szczególności w ramach karnego.

2. Każde Państwo Członkowskie zapewnia szczególnie wrażliwym ofiarom szczególne traktowanie jak najlepiej odpowiadające ich sytuacji.

Artykuł 3

Wysłuchania oraz dostarczanie dowodów

Każde Państwo Członkowskie zapewnia ofiarom możliwość wysłuchania ich w trakcie postępowania oraz możliwość dostarczania dowodów.

Każde Państwo Członkowskie podejmuje środki właściwe dla zapewnienia, aby jego władze przesłuchiwały ofiary wyłącznie w stopniu koniecznym dla postępowania karnego.

Artykuł 4

Prawo do otrzymywania informacji

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby począwszy od pierwszego kontaktu z organami ścigania, ofiary miały w szczególności dostęp - za pomocą wszelkich środków jakie uznają za właściwe, tak dalece jak będzie to możliwe w językach

powszechnie rozumianych - do informacji mających znaczenie dla ochrony ich interesów. Do informacji tych zalicza się co najmniej:

- a) rodzaj służb lub organizacji, do których ofiary mogą zwrócić się o wsparcie;
- b) rodzaj wsparcia, jakie mogą uzyskać;
- c) gdzie oraz w jaki sposób ofiary mogą zawiadomić o przestępstwie;
- d) procedury w następstwie takiego zawiadomienia oraz rolę ofiar w powiązaniu z tymi procedurami;
- e) w jaki sposób oraz na jakich warunkach ofiary mogą uzyskać ochronę;
- f) w jakim zakresie oraz na jakich zasadach ofiary mogą uzyskać dostęp do:
  - i) porady prawnej; lub
  - ii) pomocy prawnej; lub
  - iii) wszelkich porad innego rodzaju,jeżeli w przypadkach przewidzianych w punkcie i) oraz ii) są one uprawnione do otrzymania takich porad;
- g) wymagania potrzebne do tego, aby być uprawnionym do otrzymania odszkodowania;
- h) jeżeli miejsce pobytu ofiary znajduje się w innym Państwie, wszelkie szczególne porozumienia dostępne dla tych ofiar dla ochrony własnych interesów.

2. Każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby ofiary które wyrażą takie życzenie były informowane o:

- a) wynikach ich skargi;
- b) istotnych czynnikach umożliwiających im, w przypadku oskarżenia, zapoznanie się z przebiegiem postępowania karnego odnoszącego się do osoby oskarżonej za przestępstwa ich dotyczące, z wyjątkiem przypadków szczególnych, w których mogłoby to niekorzystnie wpłynąć na właściwe prowadzenie danej sprawy;
- c) wyroku sądowym.

3. Państwa Członkowskie podejmują środki konieczne do zapewnienia, aby w przypadkach gdy osoba oskarżona lub skazana za przestępstwo zostaje zwolniona można było, gdy będzie to konieczne, a co najmniej w przypadkach, w których dla ofiar może powstać sytuacja zagrożenia, podjąć decyzję o zawiadomieniu o tym ofiar.

4. W przypadku gdy Państwo Członkowskie przekaze z własnej inicjatywy informacje, o których mowa w ustępach 2 i 3, musi zapewnić, aby ofiary miały prawo do ich nieotrzymania, chyba że ich przekazanie jest obowiązkowe stosownie do warunków odnośnego postępowania karnego.

Artykuł 5

Zabezpieczenia w zakresie informowania

Każde Państwo Członkowskie, w odniesieniu do ofiar mających status świadków lub stron postępowania, podejmuje niezbędne środki dla zminimalizowania trudności komunikacyjnych w zakresie zrozumienia przez te osoby istotnych etapów przedmiotowego postępowania karnego lub zaangażowania tych osób w to postępowanie, w sposób porównywalny ze środkami tego rodzaju podejmowanymi w odniesieniu do oskarżonych.

Artykuł 6

Szczególne wsparcie ofiary

Każde Państwo Członkowskie zapewnia ofiarom dostęp do porady, o której mowa w art. 4 ust. 1 lit. f) iii), nieodpłatnie w sytuacji kiedy jest to uzasadnione, dotyczącej ich roli w postępowaniu oraz, gdzie właściwe, pomocy prawnej, o której mowa w art. 4 ust. 1 lit. f) ii), wówczas, gdy ofiarom przysługuje status strony w postępowaniu karnym.

Artykuł 7

Koszty ponoszone przez ofiary w związku z postępowaniem karnym

Każde Państwo Członkowskie, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami krajowymi, zapewnia ofiarom, mającym status strony lub świadków, możliwość zwrotu wydatków poniesionych w wyniku ich uzasadnionego uczestnictwa w postępowaniu karnym.

Artykuł 8

Prawo do ochrony

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia odpowiedni poziom ochrony ofiarom oraz, gdzie właściwe, ich rodzinom lub osobom mającym pozycję zbliżoną do rodziny, w szczególności w odniesieniu do ich bezpieczeństwa i ochrony ich prywatności, w sytuacjach, gdzie właściwe władze uznają, że istnieje poważne ryzyko odwetu lub niezbity dowód poważnego zamiaru naruszenia ich prywatności.
2. W tym celu, nie naruszając przepisów ust. 4, każde Państwo Członkowskie gwarantuje możliwość przyjęcia, gdy to konieczne, jako części postępowania sądowego, właściwych środków ochrony prywatności i obrazu fotograficznego ofiar oraz ich rodzin lub osób mających pozycję zbliżoną do rodziny.
3. Każde Państwo Członkowskie zapewnia także możliwość uniknięcia kontaktu ofiar z przestępcami w pomieszczeniach sądowych, chyba że postępowanie karne wymaga takiego kontaktu. Gdzie to właściwe dla osiągnięcia tego celu, każde Państwo Członkowskie stopniowo zapewnia specjalne poczekalnie dla ofiar w pomieszczeniach sądowych
4. W przypadku gdy istnieje potrzeba ochrony ofiar — w szczególności tych najbardziej wrażliwych — przed skutkami dostarczenia dowodów na sali rozpraw, każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby ofiary mogły, w drodze decyzji podejmowanej przez sąd, zostać uprawnione do składania zeznań w sposób umożliwiający osiągnięcie tego celu, poprzez zastosowanie wszelkich środków zgodnych z podstawowymi zasadami prawnymi.

Artykuł 9

Prawo do odszkodowania w toku postępowania karnego

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia ofiarom czynów przestępczych uprawnienia do uzyskania w rozsądnym okresie czasu decyzji w sprawie wynagrodzenia przez przestępcę szkody w toku postępowania karnego, z wyjątkiem takich sytuacji, gdy w konkretnych sprawach prawo krajowe umożliwia przyznanie odszkodowania w inny sposób.
2. Każde Państwo Członkowskie podejmuje właściwe środki dla zachęcania przestępcy do naprawienia szkody wyrządzonej ofiarom.

3. Jeżeli nie będzie to pilnie wymagane dla potrzeb postępowania karnego, możliwą do odzyskania własność należącą do ofiar, przejętą w toku postępowania karnego, zwraca się im bez zwłoki.

Artykuł 10

Mediacja karna w toku postępowania karnego

1. Każde Państwo Członkowskie dąży do promowania mediacji w sprawach karnych w odniesieniu do przestępstw, dla których uznaje taki środek za właściwy.
2. Każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby wszelkie porozumienia między ofiarą a przestępcą osiągnięte w toku takiej mediacji w sprawach karnych mogły zostać uwzględnione.

Artykuł 11

Ofiary mające miejsce zamieszkania w innym Państwie Członkowskim

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby jego właściwe władze mogły podjąć właściwe środki w celu zminimalizowania napotykanymi trudnościami w sytuacjach, w których miejsce zamieszkania ofiary znajduje się w Państwie innym, niż to, w którym popełniono przestępstwo, w szczególności w odniesieniu do przebiegu postępowania. W tym celu władze takiego Państwa powinny w szczególności znajdować się w sytuacji:
    - umożliwiającej decydowanie czy ofiara może złożyć oświadczenie niezwłocznie po popełnieniu przestępstwa,
    - umożliwiającej skorzystanie w możliwie jak największym stopniu z postanowień w sprawie wideokonferencji oraz konferencji telefonicznych zawartych w art. 10 i 11 Konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej z 29 maja 2000 r. ⁽¹⁾ dla potrzeb wysłuchania ofiar zamieszkałych za granicą.
  2. Każde Państwo Członkowskie zapewnia, aby ofiara przestępstwa w Państwie Członkowskim innym niż to, w którym zamieszkuje, mogła złożyć skargę do właściwych władz Państwa miejsca zamieszkania, jeżeli nie mogła ona zrobić tego w Państwie Członkowskim, w którym zostało popełnione przestępstwo lub w przypadku przestępstwa poważnego, jeżeli ofiara nie chciała tego uczynić.
- Właściwa władza, do której złożono skargę, o ile sama nie ma kompetencji w tym zakresie, niezwłocznie przekazuje skargę właściwej władzy na terytorium, na którym przestępstwo zostało popełnione. Skargę traktuje się zgodnie z prawem krajowym Państwa, w którym popełniono przestępstwo.

Artykuł 12

Współpraca między Państwami Członkowskimi

Każde Państwo Członkowskie popiera, rozwija i ulepsza współpracę między Państwami Członkowskimi w celu wprowadzenia bardziej skutecznej ochrony interesów ofiar w postępowaniu karnym, zarówno w formie sieci bezpośrednio powiązanych z systemem sądowym, jak też w formie powiązań między organizacjami udzielającymi wsparcia ofiarom.

⁽¹⁾ Dz.U. C 197 z 12.7.2000, str. 1.

Artykuł 13

Służby specjalistyczne i organizacje udzielające wsparcia ofiarom

1. Każde Państwo Członkowskie, w kontekście postępowania, promuje zaangażowanie systemów pomocy ofiarom odpowiedzialnych za organizowanie wstępnego przyjmowania ofiar oraz za wspieranie ofiar i późniejszą pomoc, zarówno poprzez udostępnienie im specjalnie wyszkolonego personelu w ramach własnych służb publicznych jak też poprzez uznawanie i finansowanie organizacji udzielających pomocy ofiarom.

2. Każde Państwo Członkowskie zachęca do podejmowania działań przez taki personel lub organizację udzielającą pomocy ofiarom w trakcie postępowania, w szczególności w odniesieniu do:

- a) dostarczania ofiarom informacji;
- b) wspierania ofiar stosownie do ich nagłych potrzeb;
- c) towarzyszenia ofiarom, gdy jest to konieczne i możliwe, w trakcie postępowania karnego;
- d) pomagania ofiarom, na ich prośbę, po zakończeniu postępowania karnego.

Artykuł 14

Szkolenie personelu zaangażowanego w postępowanie lub mającego innego rodzaju kontakt z ofiarami

1. Za pośrednictwem własnych służb publicznych lub poprzez finansowanie organizacji udzielających pomocy ofiarom, każde Państwo Członkowskie popiera inicjatywy pozwalające personelowi zaangażowanemu w postępowanie lub mającemu innego rodzaju kontakt z ofiarami, otrzymać odpowiednie przeszkolenie, ze szczególnym odniesieniem do potrzeb grup najbardziej wrażliwych.

2. ust. 1 stosuje się w szczególności do funkcjonariuszy policji i i osób sprawujących wymiar sprawiedliwości..

Artykuł 15

Warunki praktyczne odnoszące się do pozycji ofiar w postępowaniu

1. Każde Państwo Członkowskie wspiera stopniowe tworzenie, z poszanowaniem postępowania w ogólności, a w szczególności w lokalach organów, gdzie może być wszczynane postępowanie karne, warunków niezbędnych do podejmowania prób zapobiegania ponownemu pokrzywdzeniu oraz unikania stawiania ofiar pod zbędną presją. Stosuje się to w szczególności do właściwego wstępnego przyjęcia ofiar, oraz stworzenia w takich lokalach warunków odpowiednich dla ich sytuacji.

2. Dla celów ust. 1, każde Państwo Członkowskie ma w szczególności na względzie środki istniejące w ramach sądów, posterunków policji, służb publicznych i organizacji udzielających pomocy ofiarom.

Artykuł 16

Zasięg terytorialny

Niniejsza decyzja ramowa stosuje się do Gibraltaru.

Artykuł 17

Wdrożenie

Każde Państwo Członkowskie wprowadzi w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do zapewnienia zgodności z niniejszą Decyzją ramową:

— w zakresie art. 10, dnia 22 marca 2006 r.,

— w zakresie art. 5 i 6, dnia 22 marca 2004 r.,

— w zakresie innych przepisów, dnia 22 marca 2002 r.

Artykuł 18

Ocena

Począwszy od dat, o których mowa w art. 17, każde Państwo Członkowskie przekaże do Sekretariatu Generalnego Rady oraz do Komisji tekst przepisów wprowadzających do prawa krajowego wymogi ustanowione niniejszą decyzją ramową. Rada dokona oceny, w ciągu jednego roku od każdej z tych dat, środki podjęte przez Państwa Członkowskie dla zapewnienia zgodności z przepisami niniejszej decyzji ramowej, na podstawie sprawozdania sporządzonego przez Sekretariat Generalny na bazie informacji otrzymanych od Państw Członkowskich oraz na podstawie pisemnego sprawozdania przedłożonego przez Komisję.

Artykuł 19

Wejście w życie

Niniejsza Decyzja ramowa wchodzi w życie z dniem jej opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*.

Sporządzono w Brukseli, dnia 15 marca 2001 r.

W imieniu Rady

M-I. KLINGVALL

Przewodniczący